

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 9.

Måndagen den 28 Februari, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes behandlingen af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

1 punkten.

Herr Hedlund: Jag skall be att få till kammarens kännedom bringa några petitioner och mötesbeslut, som jag blifvit anmodad att meddela. Det är först från mellersta Södermanlands filial af föreningen mot lifsmedelstullar ett tillägg till en förut ingifven protest mot sådana tullar, i hvilken nu förenar sig en hel mängd nytillkomna medlemmar. Det är arbetare, handverkare och näringsidkare af olika slag och, så vidt jag kan förstå, äfven hemmansegare, ty det står blott namnen. Den andra skrivelsen är från omkring 15,000 af Norrköpings arbetare. Det är vidare en från Linköping samt en från Maglehult.

Vid ett möte i Kristianstad, der omkring 50 personer från staden och kringliggande landsbygd voro samlade, upplästes en skrivelse, undertecknad af 128 vid Ljunggrens mekaniska verkstad anställda arbetare, och beslöto de församlade enhälligt att biträda dessas protest mot lifsmedelstullarne. Så från mellersta Södermanlands filial af föreningen mot lifsmedelstullar med 153 medlemmar. Vidare var det ett möte i Lidköping den 13 i denna månad, der en resolution mot dessa tullar antogs. Denna resolution antogs enhälligt af 142 vid mötet närvarande personer, och hafva sedermera ytterligare 144 personer förklarat sig instämma i densamma. Af dessa 286 personer äro 56 att hänföra till köpmän, handlande, näringsidkare och landtbrukare. Alla de öfriga äro arbetare, hunna till myndig ålder. Vi-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

dare en resolution från ett af 800 personer besökt möte i Motala, och slutligen ber jag få nämna, hvad som äfven inom pressen omtalats, att jag deltagit i en deputation, som hade att till Kongl. Maj:t öfverlemna en petition från Göteborgs stad, Lindholmens mekaniska verkstad och landsbygden kring Göteborg, sammanlagdt omkring 8,000 personer, hvilka också uttryckte en stark protest mot lifsmedelstullar. Denna petition är undertecknad af bland andra en mängd personer i Göteborg, som visst icke kunna anses vara fiendtliga mot samhällsordningen.

Då jag på förmiddagen begärde ordet, så var det min mening att endast få tillfälligtvis bemöta några faktiska misstag af ett par föregående talare för att kanske längre fram t. ex. i morgon få något vidlyftigare utveckla det ämne, hvarom nu är fråga. Jag ansåg det nemligen i hvarje debatt och i synnerhet en sådan som denna vara af största vikt, att man respekterar de faktiska förhållandena. Detta har varit för mig under hela mitt lif en ledande grundsats och en tradition, som jag velat öfverlemna åt dem, som komma efter mig. Vi kunna icke i det offentliga lifvet alltid undgå att begå ett misstag, men då måste den ärlige mannen skynda sig att genom berättigande visa, att detta misstag varit ofrivilligt och ej kan hänföras till "lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande", såsom det heter i tryckfrihetsförordningen, hvilket man ofta ganska lättvindigt kastar oss tidningsredaktörer i synen. Det faktiskt rigtiga skall respekteras och provet på, om ett misstag varit ofrivilligt eller om uppgiften varit lögnaktig, ligger i huruvida man ärligt erkänner misstaget och är angelägen om att berättiga det. Gör man icke detta, så får man också utsätta sig för det talet, att ens uppgifter icke längre stämplas såsom origtiga utan såsom falska.

Jag skall först omnämna ett yttrande från denna plats af en talare, som ifrigt förordade de skyddstullar, hvarom nu är fråga. Han började med den förklaringen, att landtbrukarens välstånd vore en fördel för landets alla samhällsklasser. Den, som nu talar, har mer än en gång inför stadsbefolkningen framhållit detta och äfven alltid framhållit, att då det gällt att lindra de sekelgamla bördor, som tryckt landtbrukarne, det långt ifrån varit fråga om att välta en börda från en samhällsklass på en annan utan tvärt om att lätta bördorna för alla, emedan på den stora och viktiga samhällsklass, som odlar den svenska jorden, på dess välstånd beror hela samhället. Derom äro vi således eniga.

Men han sammanband denna rigtiga synpunkt med en annan sak. Han sade nemligen, att detta välstånd är beroende på höga spanmålspris. Deri äro vi *icke* eniga. En närings välstånd beror icke på den större eller mindre vinst, jag kan hafva på en viss del deraf, utan på vinsten af det hela. Om jag på tillverkningen af ett par stöflar kan förtjena 5 kronor och denna vinst nedsättes till en krona, så är detta visserligen illa, men kan jag då i stället tillverka tio gånger så mycket som förut, så kommer jag att förtjena 10 kr. i stället för 5. Om jag har ett lägre pris, en mindre vinst på hvarje

tunna spannmål men kan öka produktionen i så mycket högre grad, så kan jag dermed uppväga och gå öfver vinsten på det mindre beloppet. Produktionens sträfvan går ock derhän, att minska vinsten på hvarje särskildt stycke för att öka den på det hela. Jag har också hört talas om affärer i England, der man nöjt sig med $\frac{1}{4}$ procents vinst och ändå förtjenat stora summor. Det är således icke sant, att de höga prisen äro bestämmande för välståndet.

Talaren berörde derefter den för vår ekonomiska utveckling så viktiga tidpunkten, när efter Krimkriget spannmåls och andra varors pris våldsamt stego, samt det välstånd, som deraf följde, men han omnämnde icke det stora priset vid 1857 års krach. Hastiga stigningar leda alltid lätt till prisfall. Man känner ju märkliga exempel härpå bland annat från Göteborg, der stora rikedomar, samlade under kontinentalsystemets och det napoleonska systemets dagar, skingrades genom det fruktansvärda bakslaget, som följde blott få år derefter. Ett motstycke dertill, om ock af mycket lindrigare art, var krisen 1857. De som minnas denna tid skola förvåna sig öfver, att vi kunnat genomgå de nuvarande konjunkturerna så helskinnade, som vi gjort. Då såldes exempelvis på västkusten en stor egendom för 7 à 800,000 kronor, men det dröjde icke länge förr än denna egendom stigit i pris till öfver två millioner. Då måste också hypoteksföreningen i Göteborgs och Elfsborgs län, som äfven omfattar Elfsborgs län, köpa in ett stort antal egendomar. I den senaste tiden har icke sådant förekommit.

Sedermera kom 1867 åter ett svårt år för vårt land. Hvar och en som deltog i 1867 års riksdag, känner det väl, och det välfärdsutskott, som då af Riksdagen tillsattes, erkände äfven att landets tillstånd var ytterst bekymmersamt. Härom nämnde samme ärade talare, hvilken jag redan anfört, att spannmålsprisen år 1867 voro ytterst låga, och han ville i den omständigheten se en anledning till det betryck, hvari våra näringar då lågo. Men om den ärade talaren förut hade tagit differentialtullkomiténs betänkande i betraktande och särskildt tabellen öfver spannmålsprisen under åren 1860—1884, så skulle han hafva funnit, att tvärtom 1867 var ett år med *höga* spannmålspris. Hans förutsättning alltså, att det var de låga spannmålsprisen, som vållade bekymren, den saknar all faktisk grund.

Sedan följde omkring 1877 åter en svår tid. Den gick i sin ordning öfver och 1880 inträffade återigen mycket god tid. Nu stå vi, efter en ny 10-års period, vid en tidpunkt, då det råder stora bekymmer icke blott inom jordbruket utan äfven inom många andra näringar, på kanske de flesta.

Det har sagts på förmiddagen, att jag vid remissen af motionen i detta ämne skulle hafva yttrat, att allting vid denna tid vore godt och väl i landet. Ett sådant yttrande har jag aldrig kunnat fälla, derom är jag viss, men för säkerhetens skull ansåg jag mig böra undersöka protokollet, som i denna del är ojusteradt, och det visar, att ett sådant yttrande icke af mig blifvit fäldt. Utgående från grund-satsen, att man skall hafva respekt för sanningen, fordrar jag också, att man skall hafva respekt för andras yttranden och citera dessa riktigt. Jag sade, att de skildringar, som blifvit gjorda af landets till-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

stånd dels af vår ålderspresident dels af en representant på östgöta-bänken och dels af den talare, som citerade Runebergs ord, voro "öfverdrifna". Det står jag vid. Men jag har icke sagt att allt vore godt och väl bestäldt i Sveriges rike. Förstnämnde ärade talare menade emellertid, när han nu blef uppfordrad, att gifva bevis för landets dåliga tillstånd, att han åvägabringat en dylik bevisning. Han hörde då, hvad jag halfhögt yttrade, att hans bevisning vore otillfredsställande, och jag skall nu upprepa det högt. Jag skall nemligen komma med andra siffror.

Innan jag kommer dertill, vill jag nämna, att han bland annat anförde, hurusom, under det Sverige står qvar vid frihandelns falska doktriner och öppnar portarne för alla andra länder, så hafva dessa stängt sina portar för oss. Han glömde England. Och det visar sig då, att år 1884, då hela exporten uppgick till 278 millioner, så utfördes deraf nära hälften, eller för 112 millioner, ensamt till England. Vi kunna skatta oss lyckliga, så länge icke England sluter sina portar för oss och vi hafva då icke rätt att tala om att den öfriga världen stänger den för oss.

Det har talats om frihandelssystemets olyckor och när vi kasta blicken tillbaka till 1865, då en varnhjertad statsman visade, att tillståndet icke var så bekymmersamt som man ville påstå, och han härför hänades för sina "blomstermålningar", och finna att denna statsman dock hade rätt, så säger man, att detta var icke frukten af frihandeln utan af den föregående protektionismen. Men man glömmar, att ingen blef mera hänad för sin optimistiska uppfattning af dåvarande förhållanden, än just den nämnde statsmannen. Jag har stått vid hans sida och lyckades att styrka med faktiska uppgifter, att hans skildring var riktig, men det hindrade icke dem, som då stodo honom fientligt emot, att tala om de "grusade näringarna" och den ruin, hvori han genom sitt system kastat vårt land. Han sade icke precis, att landets ställning 1865 var blomstrande, men han visade genom siffror, hvilka löften vi hade för framtiden. Protektionisternas skildringar af landets dåliga ställning voro då alldeles desamma som nu. Hvart skall det gå med statsskuldens ständiga tilltagande? Landets hypoteksskuld vore så ökad, att vi komme att få 6 millioner att betala i ränta på våra skulder. Hur skall detta blifva möjligt? Nu har denna ränta ökat till 30 millioner och det möter ingen svårighet att betala henne, vi hafva aldrig, mig veterligen, varit i förlägenhet derför. Huru skall det gå, sade man vidare, om vi få krig och måste taga upp lån? När man då svarade, att det är ingen fara, blott vi använda dessa penningar att dermed förbättra vår jord och åstadkomma näringarnas utveckling på alla områden, och om utlandet får göra bekantskap med det sätt, hvarpå vi uppfylla våra förbindelser, så blef man icke trodd. Då vågade likväl icke de mest "sangviniska" hoppas att vårt land nu skulle kunna upptaga lån till $3\frac{1}{2}$ ä $3\frac{3}{4}$ procent ränta. Den profetia, som den afsedde statsmannen uttalade, då han sade, att om vi fortginge såsom han hoppades, "vi skulle eröfra Finland åter inom egna gränser," den har dock icke gått i fullbord, säges det nu. Jo, just det har den gjort. Efter den anteckning jag här gjort.

så utgjorde 1868, således senare än de orden fäldes, Sveriges åker och odlade jord 4,9 millioner tunnland, säg 5 millioner, och i närvarande stund utgör den öfver 6 millioner. Den har således ökats med mer än 1 million tunnland och jag tror icke, att Finlands åkerjord, åtminstone när den låg i vår hand, var större än 1 million. Vi hafva således blott i fråga om utvecklingen af vår odlade jord under denna tid eröfrat Finland åter och skulle vi gå igenom, huru vi förkofrat oss äfven inom andra områden, så skulle det visa sig, att vi gjort det i vida högre mån.

Härmed öfvergår jag till frågan om Sveriges närvarande ekonomiska tillstånd. Vid remissen om motionen tog jag mig friheten att möta talet om den förtviflade belägenhet, hvori vårt näringslif skulle befinna sig. Jag har för säkerhets skull protokollet med. Jag nämnde då, att detta omdöme väl ändå icke kunde gälla såsom allmän regel, när vi nemligen se, huru en mängd af våra näringar hafva under tidernas lopp utvecklats sig. Alla de siffror jag omnämnde har jag återfunnit i differentialtullkomiténs betänkande, der vida flera finnas, än jag vågade anföra. Det är icke förhållandet, att Sveriges näringslif i dess allmänhet gått tillbaka. Vi hafva tvärtom att glädja oss öfver en utveckling, som är förvånande. Då svarade man, när dessa siffror icke kunde jäfvas, att värdet af våra fabrikers tillverkningar stigit till en höjd, hvarom vi för några år sedan icke hade någon förhoppning: "ja det kommer deraf, att de nödgas forcera sina tillverkningar för att genom större quantitet kunna vinna någon fördel." Af samma tabeller visar sig, att just de näringar, hvarom detta skulle kunna sättas i fråga, hafva *inskränkt sig* under de sista åren. Så t. ex. hafva de mekaniska verkstäderna under de senare åren, till följd af de svårigheter, hvori de kommit, nödgats inskränka sin verksamhet. Det argumentet har således blifvit vederlagdt. Ja, det är godt och väl, säger man, att näringarna i deras helhet hafva utvidgat sig till sitt värde — värdet är emellertid nu betydligt lägre till följd af priset och motsvarar således icke quantiteten, som är betydligt större — ja, det är godt och väl, säger man, att detta värde ökas, men industridarne hafva icke vunnit något dermed. Då visade jag med bevillingstaxeringarne i Stockholm hurusom de mest taxerade här äro fabrikanter. Sådana finnas, som äro taxerade till 200,000 och 150,000 kronors inkomst, och de mycket klandrade köpmännen, som man anser suga musten ur allt landets näringslif, de stå med mycket underlägsna siffror. Men i samma betänkande finnes åter en bilaga, som gifver ännu säkrare siffror i denna del. Det är hvad som förekommer om yrkesbevillingen. I detta afseende finnes uppgifvet, att fabrikanterna i riket för några få år sedan betalade i yrkesbevilling 75,000 kronor och år 1884, i den dåliga tiden, 165,000 kronor. 1870 betalade de 66,000 kronor. Dessa siffror lära väl visa, att icke blott tillverkningsvärdet stigit, utan äfven fabrikanternas inkomst ökats, och det är väl icke en så obetydlig tillväxt, när de på 14 år, från 1870 till 1884, växt ifrån 66,000 kronor till 165,000 kronor. Nu säger man, att det beror på origtiga taxeringssiffror, och att fabrikanterna fått underkasta sig en så hög uppskattning med hänsyn till sin

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

kredit. Menniskorna hafva varit i sådant trångmål, säger man, och därför hafva de uppfvit dessa höga siffror eller lemnat dem öfverklagade. Detta motskäl säger dock icke det ringaste, ty skulle det gälla för den sista tiden, så lärer det väl äfven gälla för den föregående. Man kan i allt fall icke underkasta sig dessa höga taxeringar för mer än ett eller två år, och säkerligen kunna de icke gälla såsom allmän regel. Men man måste naturligen från den protektionistiska sidan, då man står svarslös framför de klaraste siffror, gripa till ett halmstrå för att försvara en falsk sak. Jag tog mig friheten säga, att landets tillstånd var icke så förtvifladt, som det blifvit skildradt, utan att det läge en öfverdrift i skildringen, och när man sade, allt "allt oftare framträda bevis på att välbergade, sparsamma män fått gå från hus och hem och falla fattigvården till last", så uppmanade jag den gamle man, som fälde detta yttrande, att därför uppgifva åtminstone några faktiska bevis. Det lofvade han också att göra, men löftet uppfyldes icke; han anförde icke ett enda faktiskt bevis. Dokument med mer eller mindre deklamatoriska meningsyttringar om, att det står illa till i landet, sådana kan jag hafva respekt för, men de bevisa dock icke så mycket som några få fakta.

En annan ärad talare, som skildrat tillståndet i vårt land, sade också, att om icke spanmålstillarne gingo igenom i fjol, så skulle tillståndet blifva i högsta grad olyckligt. Den talaren hade verkligen två fakta till stöd för denna sin uppfattning. Det ena var, att en arrendator hade öfverlätit sitt arrende till en annan arrendator, emedan han tyckte att det var obehvämt att hafva det arrendet qvar. Men i detta exempel förefinnes en brist deri, att det icke uppgifvits huru högt arrendet var, och man kan ock vända exemplet i motsatt riktning och säga, att det var gynsam, att det fans en annan person, som öfvertog arrendet; det uppgafs icke, om någon mellangift lemnades. Det andra exemplet var, att en amerikanare kommit hem och köpt en egendom, men tyckt det vara föga tillfredsställande att bruka jord i Sverige och därför återvändt till Amerika. Jag skulle kunna anföra flera exempel på personer, hvilka kommit hem ifrån Amerika, men vändt tillbaka dit, emedan de funnit dimensionerna i vårt land allt för små. Fakta äro nog riktiga, men de utgöra icke tillräckligt stöd för den ärade talarens påstående, att vårt tillstånd är "förtvifladt". Jag vill icke blifva utsatt för den anmärkningen, att jag säger, att allt är godt och väl: tvärt om vet jag, att bekymmer finnas på många orter, särskildt för dem, som icke förstå att sköta sig, eller som köpt sin egendom utan att ega tillräckligt kapital; men derifrån är långt till sådana skildringar, som skulle kunna skada vårt lands kredit, om de voro riktiga. Jag vill anföra några fakta, som åtminstone kunna visa saken i icke så afskräckande dager. Jag vill dervid begagna samma bok, som den ärade talaren använde, nemligen "några statistiska sammanställningar rörande jordbruket". Äfven samma tabell som den ärade talaren använde, vill jag begagna, nemligen den som innefattar uppgifter på de hos öfverexekutor försålda fastigheter. Den ärade talaren anförde siffrorna af sålda egendomar, men han försummade att uppgifva taxeringsbeloppen inom de län, der dessa försäljningar

egt rum. Jag skall bedja, att få komplettera hans uppgifter. Jag skall här i första rummet fästa mig vid detta olyckliga Östergötland, der nu alla skulle vara snart sagdt bragta till tiggarskåpan, enligt hvad en talare uppgifvit, hvilken nu är ledamot af denna kammare. År 1886 utgjorde dessa af öfverexekutor försålda fastigheters taxeringsvärde i Östergötland en million kronor. Men den siffran skall väl jämföras med taxeringsvärdet af länets jord i öfrigt. Och det utgjorde för år 1886 — 225 millioner kronor; således har icke en half procent af fastigheterna i detta län, efter taxeringsvärdet räknadt, blifvit exekutivt försålda. Jag får säga, att det öfverraskade mig, att förhållandet var så gynnsamt, som det här framställes. Jag kunde icke tro, särskildt vid tanken på 1857 års kris, att vi skulle kunna genomgå de svårigheter, som ett hastigt prisfall medför, så lätt som här visats vara förhållandet. Men nu svarar man, att dessa uppgifter från öfverexekutorerna "omfatta icke på långt när" samtliga exekutivt försålda fastigheter. Jag beklagar, att man då icke samlat fullständiga uppgifter. Jag har hos öfverståthållaren i Stockholm samt hos tre Konungens befallningshafvande sökt inhemta underrättelser om saken och fått till svar, att af de fastigheter på landet, hvilka exekutivt försäljas, blifver endast en ringa del försäld genom kronofogden mot dem, hvilka försäljas genom landskansliet. Denna uppgift, att långt ifrån samtliga fastigheter försäljas genom landskansliet, har således icke mycket att betyda. Äfven med en ganska stor ökning af de anförda siffrorna framträda dock dessa siffror om de exekutiva försäljningarna märkligt gynnsamma i förhållande till hvad man väntat. I Stockholms län utgjorde taxeringsvärdet på exekutivt försålda fastigheter under år 1886 1,291,000 kronor. Taxeringsvärdet å samtliga fastigheter inom länet uppgick samma år till 113 millioner kronor. Värdet af de exekutivt försålda fastigheterna i detta län var sålunda endast 1 proc. af samtliga fastigheternas värden. Går jag till Göteborgs och Bohus län, hvilket jag tillhör, så möter mig den förvånande siffran af 231,000 kronor för de exekutivt försålda fastigheternas taxeringsvärde, mot 196 millioner för samtliga fastigheternas taxeringsvärde. Det var från dessa trakter, eller från vårt lands västkust, som den uppgiften meddelats offentligt, utan att berättigas, att konkurser och exekutioner "hörde till ordningen för dagen".

Det anfördes såsom ett synnerligt bedräfligt faktum, att de på exekutiv auktion försålda egendomarne gått mycket under taxeringsvärdet. Jag för min del är förvånad öfver, att skilnaden icke varit större. När man nu vet, att intecknade egendommar inropas af inteckningshafvarne för det lägsta teckningsbeloppet, så är det förvånande, att icke skilnaden är större.

Vid tal om de exekutiva auktionerna kan jag icke undgå att slå upp en motion af en ärad ledamot af denna kammare, för hvilken jag hyser synnerlig aktning och jag vill äfven säga en smula tillgifvenhet. Han har här anført några uppgifter att bygga på, som man kan taga fast uti, i stället för alla de många sväfvande påståenden, som gjorts. Han anför såsom bevis på det bedräfliga tillståndet i landet, några uppgifter angående den växande utvandringen, angående de

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

ökade uttagningarne af i penningeinträttningar insatta medel och angående den ökade fattigvården. Jag har icke slagit upp alla dessa siffror, men jag tror, att han har orätt. Jag återkommer dock ännu en gång till de af honom omnämnda exekutiva försäljningarna. Jag har samlat här ifrån Stockholm åtskilliga uppgifter, som förekommit i tidningarne, angående de exekutiva auktionerna under den senaste tiden. Här förekomma några rätt märkliga siffror från Stockholms stad. Der talas bland annat om en egendom, tillhörande kvarteret Riddaren här i staden, hvilken egendom var värderad till 36,000 kronor och intecknad för 73,000 kronor — ett i sanning ganska dugtigt intecknad belopp, — den inropades för 38,000 kronor således för något mer än saluvärdet. En annan egendom vid Bryggaregatan, var saluvärderad till 42,000 kronor och inropades för 43,000 kronor. Ytterligare en annan egendom var saluvärderad till 40,000 kronor och inropades för 48,000 kronor o. s. v. Således hafva icke siffrorna från de exekutiva auktionerna gifvit anledning till att förklara ställningen hos Stockholms fastighetsegare så förtviflad, som man trott, och det oaktadt här i Stockholm varit rådande ett byggnadsraseri, hvarpå ovilkorligen måste följa en kris med deraf följande prisfall.

För öfrigt måste sådana kriser alltid följa i affärslifvet. Här råder en tid en god konjunktur på ett område, hvilket som helst, t. ex. i afseende å bankaktier. De börja då stiga och stigningen fortsätter oupphörligt, till dess de slutligen kommit på den högsta punkten, då de åter falla ned. Samma är förhållandet med kaffe, med fastigheter i stad och på landet. Samma böljslag gå oupphörligt fram och åter, så att icke skola vi nu befinna oss i afseende på jordbruket, ty det kan snart komma en bättre tid. Det är ganska eget, när man talar om dessa jordbrukarnes klagomål, att se, huru samma klagomål förekommit på många ställen i andra länder för lång tid tillbaka. För 20 år sedan besökte jag Schweiz och antecknade der, huru man då klagade, ungefär med samma ord, som nu hos oss, öfver jordbrukets betryck. Det hade då der i landet inträffat ett prisfall. Man hade köpt till för höga pris med för små medel, man hade lefvat för högt o. s. v. Man hörde ord för ord samma klagomål, som vi få höra från och om våra jordbrukare, och som vi hafva hört många gånger. En sådan kris förekom i Holland 1820. Vid föregående riksdag visade jag några märkvärdiga siffror i det fallet. Sådana kriser hafva inträffat i Sverige 1857 och 1867 och de hafva gått öfver. Jag säger, att vi behöfva derföre icke taga en tillfällig svårighet allt för häftigt, vi behöfva icke misströsta och måla i allt för svarta färger, ty det är väl så, att regn och solsken måste omväxla här på jorden, och detta är till lycka för oss; om våra affärer alltid ginge ostördt framåt, så skulle vi komma på farliga vägar; vi behöfva allt emellanåt ett bakslag.

I fråga om vårt lands tillstånd ber jag att få ytterligare besvära kammaren med några siffror. Vi hafva talat om industriens ställning och om jordbrukets ställning, men vi hafva också de djupare samhällslagren att tänka på. Det har yttrats, att fattigvården skulle

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

tilltagit. Nej, den har tvärtom minskats under det sista år, för hvilket jag har att tillgå statistiska byråns siffror, nemligen året 1884. I statistiska byråns redogörelse står antalet fullständigt försörjde underdödstagare för 1884 uppgifvet till 44,166, hvilket utvisar en minskning sedan föregående år af 517 personer. Detta gäller i synnerhet landsbygden.

Men de intressantaste siffrorna äro utan tvifvel de, som man kan hemta ur fängvårdsstyrelsens berättelse. Kammarens ledamöter känna alla mycket väl, att fattigdom, nöd och brott gå med hvarandra hand i hand. Således är vår fängvårdsstyrelsens statistik af beskaffenhet att lemna ganska goda bidrag till bedömande af nöden och fattigdomen i landet. Här möta några siffror, hvilka äro fullt säkra. Straffarbetsfångarnes antal, som år 1875 uppgick till 3,114, utgjorde år 1885 allenast 2,429, oaktadt folkmängden under tiden tillväxt. Antalet personer, som häktats för sysslolöst kringstrykande och bettlande, utgjorde år 1875 5,249, men hade år 1885 nedgått till 4,219 och var då sålunda ett tusental mindre. År 1845, i de gyllene dagar, till hvilka herrar protektionister vilja återkomma, var motsvarande siffra 6,626, då likvisst rikets folkmängd var långt mindre. Antalet häktingar uppgick år 1875 till 6,479, men utgjorde 1885 allenast 4,131, således 2,348 mindre. Antalet dömde för lösdrifveri var 1875 994, men hade 1885 nedgått till 902. Nu anmärker någon, att lagstiftningen undergått sådana förändringar under denna tid, att detta betingat dessa siffrors gynsamma förhållande. Jag har rådfrågat chefen för fängvårdsstyrelsen härom, men fått ett nekande svar. Han har sagt, att lagstiftningen har icke inverkat härpå under denna 10-års period, men kommer nog att göra det under den följande.

Vidare torde kammarens ledamöter känna, att befolkningsstatistiken lemna intressanta bidrag till landets vülstånd. Utan tvifvel skall mängden med förvåning höra, att medellifslängden har växt så betydligt, att då den under åren 1856—1868 utgjorde 40½ år, så uppgick den åter för de 10 åren 1870—1880 till 45 år, således en tillväxt af nära 5 års medellifslängd, och hufvudorsaken härtill är att söka i ett minskadt antal dödsfall bland barn under det första lefnadsåret. Förut dogo mer än ¼ af födda barn under det första året. Nu har denna siffra nedgått så, att då af 10,000 födda barn åren 1856—1868 dogo 2,864, således icke obetydligt öfver ¼, så voro dödsfallen på samma antal åren 1870—1880 allenast 2,512 och hade således nedgått med icke mindre än 350. Detta anser jag vara en vigtig siffra för bedömande af landets tillstånd i afseende på de djupa samhällslagren, ty det är just fattigdom eller bristande tillgång för mödrarne att gifva tillräcklig näring och vård åt sina barn, som är bestämmande för dessas dödlighet.

De ekonomiska data, som vi nu hafva till vårt förfogande, tala icke för, att landets ställning är så förtviflad, som man på vissa håll velat skildra den. Men under alla förhållanden kan jag icke gå in på, att 2½ kronors tull på spanmål skall kunna hjälpa ett sådant ondt. I allt fall är för mig rättsfrågan det vigtigaste, och jag har med glädje hört af en lagklok man i dag, hvad som äfven varit min

*Ifrågasatt
tull på
omaten
spanmål.
(Forts.)*

öfvertygelse, nemligen att den skatteform, man här har velat genomföra, hvartill jag med vemod och sorg ser så många af Riksdagens ledamöter göra sig medskyldige, den är en orättfärdig beskattningsform. Jag vill härmed icke hafva sagt, att de, som verka för en sådan orättvisa, göra det medvetet, men inför en kommande tid skall deras handling stå såsom en orättfärdig handling.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka afslag å bevillningsstskottets betänkande.

Friherre Klinckowström: Jag skulle hafva ganska mycket att orda för att gendrifva de mångfaldiga satsen, som här blifvit yttrade af frihandelns försvarare i denna kammare, men tiden därför är påtagligen för knapp. Man kan, måhända med skäl, beskylla mig för att hafva långa anföranden, och därför vill jag denna gång bjuda till, så vidt det i min förmåga står, att undvika allt för långa yttranden.

Såsom en röd tråd genomgå anförandena på förmiddagen, likasom vid hela föregående riksdag, å frihandlarnes sida, två särskilda satsen, den ena att "den tull, som åtskilliga tullskyddsvänner afse att pålägga lifsmedlen, skulle trycka konsumenterna inom landet såsom en beskattning, till och med till samma belopp", och den andra, som på förmiddagen här yttrades från samma sida: "hvad behöfva vi så stora inkomster för statsverket under en tid, då vi tvärtom lägga af besparingar, som vi icke använda". Hvad det första af dessa påståenden beträffar, så vill jag endast nämna, att hela denna kypphäst, på hvilken frihandlarna rida spärr mot oss, nemligen att tullen på lifsmedel, som inom landet kunna produceras, skulle blifva en skatt för konsumenten, är helt enkelt origtigt. All erfarenhet från länder, hvilka pålagt tull på lifsmedel, strider påtagligen häremot. Jag skall under loppet af detta yttraende anföra bevis för hvad jag nu sagt, frammlägga officiella handlingar, som visa origtigheten af frihandlarnes påstående i detta afseende. Men nu vill jag endast påpeka det origtiga i deras påstående i en punkt.

Hvad det andra påståendet beträffar, att vi skulle hafva mera tillgång i statsverket än vi behöfva och kunna använda, är detta påstående lika ohållbart. Efter hvad herrarne, som något följt med Riksdagens förhandlingar under dessa senare tio år, mycket väl veta, stå hos oss på dagordningen stora samhällsfrågor, för hvilkas lösning fordras penningar och mycket penningar. Sådana frågor äro de, som röra skattefrågan, kommunikationerna, omdaningen af försvarsväsendet, förbättrandet af läroverken m. fl. — Hvad särskildt försvarsväsendet angår, är det, mina herrar, en fråga, som står kanske närmast på dagordningen, om vi vilja hafva en duglig armé, men som ännu icke blifvit af regeringen framlagd, och det är frågan om anskaffande af *nya handgevär* för armén. Den frågan är ofantligt stor i afseende å penningbeloppet. Man säger, att kostnaderna härför komma att uppgå till 20 å 21 millioner, och den enda möjligheten för oss numera att kunna få ett infanteri, som kan bjuda spetsen åt en fiende, är att våra soldater hafva, likasom fienden, snabbskjutande gevär. Alla kulturländer, ja, äfven stater som icke äro kulturländer, hafva börjat

skaffa sig detta högst nödvändiga vapen, men vi hafva i detta afseende till dato ännu fått ingenting. Skjutförsök äro gjorda, och resultatet af desamma kommer väl snart att blifva bekant. Det torde allt vara skäl att hafva penningar till hands till en så ofantligt stor utgift. Det lär icke af någon kunna bestridas.

Jag vill icke upptaga mera af herrarnes tid för besvarande af åtskilligt annat, som här anförts. Mitt yttrande har kanske ändock en vidd, som mången kommer att med ovilja betrakta, men det kan jag verkligen icke hjälpa.

Om man granskar de olika partier, som i denna fråga kämpa mot hvarandra, hvilket är alldeles nödvändigt, om man vill rätt förstå frågan och de bearbetningar, som ega rum, synnerligast från *frihandelspartiets* sida, skall man finna, att detta parti är sammansatt af tre olika grupper. Den första gruppen är de *doktrinära frihandlarnes* grupp, som består af personer, hvilka gjort till sin trosbekännelse att inga tullar böra finnas. Såsom nödtväng kunna de medgifva påläggande af tullar å de artiklar, som mest konsumeras inom landet, således företrädesvis af de mindre bemedlade klasserna, för att derigenom fylla statens behof; men att pålägga tullar för skyddande af näringarne anse dessa herrar principiellt förkastligt. Den näring, påstå de i sitt evangelium, som icke kan bära sig, den må dö? Principen framför allt, om än landet derigenom förderivas! Hvarför dessa herrar vid denna riksdag icke utvecklade sin fana med sin devis, är helt enkelt därför, att vinden icke blåser nog stark att kunna blåsa ut den. Såsom medel för vinnande af sina ändamål kasta de omkring sig en mängd slagord. såsom att tullar åstadkomma nöd i landet, att de betalas af konsumenterna, att de äro "svält- och brödtullar", och hvilka andra vackra slagord de uppfunnit. Af dessa herrar — jag känner dem allihop — är det två, som jag har rätt att nämna, enär de finnas upptagna i den engelska Cobdenklubben, nemligen herr generaltulldirektören Bennich, som är hedersledamot i nämnda klubb, samt herr presidenten i kommerskollegium Wærn, som står der. Men de hafva många anhängare, och dessa doktrinära frihandlare disponera, beklagligt nog, den större delen af den periodiska pressen och utsprida sina så kallade sanningar, som jag kallar sofismer, genom brochyren i hela landet. De äro folktalare och hafva klubbar och föreningar för att, såsom de säga, skydda den fattiges rätt, men i grund och botten endast för att hindra påläggandet af tullar och framdeles, när vinden kan blåsa gynsamare för dem, afskaffa de tullar, som nu finnas.

Derför ber jag den andra gruppen, som verkligen tror att spanmålstillarne fördyra varan för konsumenterna, att icke sätta tro till de sirénsånger, som af dessa herrar spridas ut öfver hela landet.

Den tredje gruppen af herrar frihandlare är kanske icke så talrik, men den är den farligaste af alla. Den består af regeringen och hennes anhängare. Det är sådana frihandlare, som af samvetspligt eller öfvertygelse följa regeringen, hvart hon visar vägen, och detta gifver mig en osökt anledning att yttra några ord om *regeringens* ställning till denna fråga.

Såsom känt är, uppträdde regeringens ledamöter vid senaste

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

riksdag i frihandlarnes leder och kämpade deras strid, och jag tror icke att det är för mycket sagdt, att regeringen till största delen bringade frihandelns förfäktare seger. Det var, såsom herrarne torde eriura sig, med 17 röster, som segern vans, och 5 af statsråden deltog i voteringen. Om regeringens ledamöter hade uppstått sig i våra led, skulle jag lika mycket beklagat ett sådant förhållande, ty enligt min åsigt bör en regering mera känna sin höga ställning i samhället än att stiga ned på slagfältet, der partierna utkämpa sina strider. Hon bör stå öfver partierna, mina herrar, för att kunna med rätt och billighet döma och medla partierna emellan. Den nuvarande regeringen har genom sitt uppträdande vid 1886 års riksdag i denna fråga gjort sig omöjlig att kunna vara hela landets regering; hon har blifvit en *partiregering* och, sannerligen, detta har icke bidragit att öka aktningen och förtroendet för regeringen inom landet. Det kan jag försäkra. Det är möjligt att regeringen äfven vid denna riksdag ämnar, genom sina ledamöter, uppträda i frihandlarnes läger i denna fråga, som grundlagsenligt skall afgöras af Riksdagen ensam. Man säger icke, att Riksdagen för sin del vidtagit den och den ändringen i tulltaxan, utan att Riksdagen beslutit och Kongl. Maj:t fastställt den och den ändringen. Vid sådant förhållande vore det beklagligt, om regeringen genom sitt uppträdande i striden skulle föranleda, att tullskyddsvännerna äfven denna gång förlorade bataljen. Utgången är ganska problematisk, men säkert är, att regeringen derigenom skulle inom hela landet utså en vind af missnöje, och skörden deraf skulle blifva en storm, som måhända komme att bortblåsa regeringens ledamöter från deras platser; något, som jag och mina meningsvänner inom *landtmannapartiet* skulle djupt beklaga, det kan jag försäkra herrarne. Det är icke alls, så vidt jag vet, vår mening, utan tvärt om är det vår önskan att bibehålla denna regering, men det är äfven vår önskan att få vårt tullbetänkande igenom, och vid valet mellan de två sakerna, ja, då får regeringen gå sin väg.

Innan jag slutar mitt kapitel om regeringen, måste jag tillägga ännu en sak. Det har förvånat mig och många jemte mig att, då en så vigtig, så ytterst vigtig fråga för vår ekonomiska framtid delar landet i två snart sagdt jemnstarka partier, regeringen icke närmare undersökt förhållandena genom en dertill utsedd komité af opartiska och kunskapsrika män. Mina herrar, det finnes alla bevis därför, att i de länder, som hafva och haft tullar på sina lifsmedel, priset för konsumenterna genom detta skydd icke i samma mån fördryrats. Hvad hade då varit riktigare, synes det mig, än att regeringen verkställt undersökning huru härmed förhåller sig och genom framläggande af faktiska bevis från de länder, som hafva tullar på sina lifsmedel, en gång för alla slitit denna fråga? Men jag förstår, att en partiregering icke gör detta, hvaremot en hela landets regering ovilkorligen skulle ansett det såsom sin främsta pligt att bringa tvisten till ett lyckligt slut.

Frihandlarne hafva aldrig framlagt uppgifter om hvilka länder hylla deras välsignade grundsatser om fri införsel af lifsmedel. Jag skall lemna några upplysningar i det hänseendet, så att möjligen

några herrar frihandlare af gruppen n:o 2 kunna komma till insigt om, att vi i afseende å vår tullfrihet för lifsmedel stå temligen enstaka i hela den civiliserade världen. Bland de europeiska staterna hyllas frihandelsteorierna af Belgien, England — nemligen endast moderlandet, ty Englands kolonier, med en befolkning 7 å 8 gånger talrikare än moderlandets, hafva himmelshöga lifsmedelstullar — Sverige, Danmark och Holland, likväl med vissa undantag i de båda sistnämnda länderna, såsom i fråga om ost, kött o. s. v. För öfrigt är det endast de asiatiska halfciviliserade staterna, Kina, Japan m. fl., och de vilda nationerna i hela världen, som hafva fullkomlig tullfrihet i afseende å införsel af lifsmedel. Grekland och Schweiz hafva tullar å en mängd lifsmedel, enligt hvad den af mig gjorda utredning gifver vid handen. Från båda partiernas sida måste det med skäl beklagas, att regeringen icke sin pligt likmätigt låtit verkställa en så högst nödvändig undersökning. Ty derigenom skulle det hafva visat sig — hvad särskildt Tyska riket beträffar, är jag i tillfälle att bevisa det — att det är de utländska exportörerna, som få betala tullafgiften, och att således statsverket genom påläggande af tullar erhåller flera millioners inkomst att använda till nödiga eller nyttiga allmänna ändamål, utan att konsumenterna inom landet därför drabbas af någon som helst beskattning eller tunga.

Tullfrågan har hittills, i synnerhet från frihandelssidan, blifvit betraktad och behandlad såsom en känslöfråga. Man har med sentimentalitet utmålet den nödställda och betryckta ställning, hvari de fattige och mindre bemedlade skulle försättas genom den oerhörda beskattning, som skulle föranledas af tullarne, och man har räknat ut på öret, hvad hvarje fattig familj med barn, till och med i vaggan, skulle till följd deraf få betala. Detta är ett af de doktrinära herrar frihandlares listiga medel att få massan i sin hand i denna fråga, och beklagligtvis, att döma af de många petitionerna och mötena och notiserna derom i tidningarne, hafva de mer än väl lyckats. Jag lägger dock på de herrars samvete, som på sådant sätt vilseföra folket, att de bort först och främst söka göra sig reda för denna frågas beskaffenhet. Det hafva de icke gjort, och de hafva därför ett mycket stort ansvar att vedergälla, dessa de frihandelsvänliga pressorganen, som genom sina origtiga och falska utläggningar för den stora massan publicerat "vrängda framställningar till allmänhetens förvillande".

Man säger vidare — det är också en taktik — att vi ej behöfva spanmålstullar, ty de skola endast rikta några få större egendomsägare — jag tror att man uppgifvit 30 procent af våra jordbrukare. För alla de öfriga skulle den endast blifva en tvångsskatt, "bröd- och svälttullar" o. s. v. — Det är också ett sätt att se saken! Hvad vilja vi, skyddstullvännen, med detta tullbetänkande? Jo, vi vilja, så vidt jag kan förstå, endast taga första steget på en bana, på hvilken vi vilja inslä för det gemensamma fäderneslandets väl och för de fattiga folkklassernas bästa. Vi vilja först och främst bryta ett tullsystem, som under trettio år tyngt på fäderneslandet och verkligen icke varit gagnande för dess ekonomiska utveckling eller dess finan-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omålen
spanmål.
(Forts.)*

siella förhållanden. Vi vilja bereda det inhemska arbetet marknad inom det egna landet och den inhemska produktionen möjlighet att få behålla den inhemska marknaden, äfven om den ej kan skaffa sig afsättning utom landet. Vi vilja genom uppsägande af de bestående tariffhandelstraktaterna, hvilka, såsom bekant, afslutats under de ortodoxe frihandlarnes auspicijer med Frankrike, Spanien och Portugal, tillvinna svenska Riksdagen full frihet att skydda vår handel och industri och vara herre öfver vår tulltaxa, hvilket nu icke är förhållandet. Vi vilja, sedan dessa traktater blifvit uppsagda, lägga en mycket hög beskattning på lyx, frosseri och vällefnad genom åsättande af höga tullar på lyx- och öfverflödsartiklar och aflyfta från de mindre bemedlades axlar den tyngd, som nu hvilar på de få njutningsämnen de hafva, hvarigenom jemvigt i beskattningen skulle vinnas. Vi vilja genom att åt statsverket förvärfva ökade inkomster, hvilka icke, märk väl, mina herrar, komma att tynga på konsumenterna i det egna landet utan på de utländska exportörerna, finna medel att lösa de stora samhällsfrågor, som nu förgäfvos vänta på sin lösning, till stor del i brist på nödiga medel. Slutligen vilja vi genom en förändrad mellanrikslag bättre än hittills skydda vår nationella verksamhet och rätten att ensamma bestämma öfver vår tulltaxa, hvilket måhända icke öfvensstämmer med våra norska vänners spekulationer.

Om man betraktar tulldiskussionen vid 1886 års riksdag och äfven vid denna, så finner man, såsom jag nyss nämnde, att detta talet, att tullar i samma mån fördyra födoämnen för konsumenterna, genomgår diskussionen såsom en röd tråd. Denna af de doktrinära frihandlarna utspridda osanning, vare sig nu att de tro på densamma eller afsigtligt spriddt ut den för att bedraga sina mindre klarsynta s. k. vänner, vill jag nu litet närmare sysselsätta mig med. Jag har nemligen från statistiska centralbyrån tagit med mig en redogörelse för lifsmedelsprisen i Preussen, hvarest, såsom herrarne alla veta, rådde full tullfrihet till slutet af 1879, då på råg och hvete lades en tull af 1 mark per 100 kilo, hvilken tullsats den 20 februari 1885 ökades till 3 mark per 100 kilo. Äfven under frihandelsperioden ingingo emellertid till den statistiska centralbyrån i Preussen från 165 af de största marknadsplatserna och handelsstäderna i riket merkantila redogörelser för de nödvändigaste lifsmedlen, hvaraf med fakta kan bevisas, att påläggandet af tull å dessa lefnadsmedel icke fördyrat dem. Jag ber att få lägga på kammarens bord dessa offentliga bevis på huru regeringen i Preussen under loppet af 15 år behandlat denna fråga, och herrarne kunna deraf se, huruvida det är sant, att tullar förhöja priset å lifsmedlen. Då jag velat se, huruvida lifsmedlen månad efter månad fördyrades genom tullars påläggande, har jag gjort en jämförelse för sista året under frihandelsperioden och första året, sedan råg och hvete och andra lifsmedel belagts med tull. För hvarje år finnas uppgifter derom samlade från hela den preussiska monarkien, och af dessa uppgifter framgår att nyssnämnda påstående alldeles icke är sant. Jag vet att herrarne tröttna på mina siffror, hvilket är ganska bekymmersamt, ty denna fråga kan icke lösas utan

siffror. Att komma med en mängd faktiska bevis är icke roande, men jag hoppas att derigenom kunna förvärfva mig några vänner ur frihandelsgruppen n:o 2.

I Preussen rådde frihandeln ända till och med år 1879; men äfven under frihandelsperioden hade den preussiska regeringen genom stadsbyråerna låtit från 165 de största marknadsplatserna i riket insamla månadliga redogörelser för att med faktiska bevis kunna styrka förhållandena beträffande lifsmedlen, och sedan tullar blifvit åsatta, var det ytterligare angeläget att kunna visa, det tullen icke fördyrade lifsmedlen. Jag har bearbetat detta material och eftersett, i hvad mån lifsmedlen fördyrats, och deraf visar det sig, att år 1879, således innan tull åsattes, gälde hvetet i januari 176 mark och i december 218 mark för 1,000 kilo. Då gälde tullen den 1 januari 10 mark per 1,000 kilo af hvete. Det skulle sålunda i genomsnitt gått upp till 219 för januari och februari, för mars—juli till 225. Sedan gick det ned igen, så att i december 1880, det första tullskyddsåret i Tyskland, gälde hvetet i medeltal 213 mark på dessa 165 marknadsorter. Sedan gick hvetet ned till och med den 20 februari 1885, då ökade tullsatsen på såväl spanmål som andra födoämnen åsattes, så att spanmålen fick en tull på 3 mark och sålunda 30 mark för 1,000 kilo. Hvilken blef effekten häraf? Jo, då 1884 i januari 1,000 kilo hvete gälde 180 mark, i februari 181, mars 180, april 181, maj 182, juni 183, juli 184, augusti 171, september 160, oktober 158, november 157 och december 156, så kommo dessa tullar, och då ökades, i följd af handelsspekulationen, som spelar en så stor roll i denna fråga, men som aldrig af herrar frihandlare tillräckligt uppmärksammas, prisen å lifsmedel under de första månaderna. Sålunda ökades hvetepriset så, att det i februari 1885 steg från januaripriset 158 till 162 mark, alltså med 4 mark per 1,000 kilo, oaktadt tullen blifvit ökad med 30 mark, i mars till 164 mark, eller med 6 mark. Men under juli—december föll priset successivt, så att det under sistnämnda månad nedgått till 153 mark, allt år 1885, under det högre tullskyddets period. Och sista året eller 1886 gälde hvetet under de 9 första månaderna respektive 150, 152, 157, 159, 159, 158, 161, 161 och 159. Af denna korta men högst intressanta redogörelse inses, att i preussiska staten hafva icke dessa under tvenne perioder pålagda tullar af en och tre mark per 100 kilo ökat prisen å hvete, och samma är förhållandet med alla de öfriga lifsmedel, som jag här upptagit. Men jag vill icke trötta herrarne med dessa siffror angående kött, matsmör, hvete- och rågmjöl n:o 1 o. s. v. Deraf synes, från första året, då preussiska regeringen lät påbjuda aflennandet af dessa viktiga redogörelser, något som jag anser att icke heller vår regering bort försumma, att när hvetet år 1871 stod i 234 mark, 1872 i 242 mark samt under följande år till och med 1878 i respektive 264, 240, 196, 210, 230 och 202 mark, allt under frihandelsperioden, så, när den första tullperioden inträdde år 1879, att gälla från 1880 års början, steg priset till 219 mark år 1880, och året derpå under samma régime till 220 mark. Men sedan, mina herrar, föll det alltjemt under åren 1882—1885 till respektive 208, 185

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågsatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

173 och 162 mark per 1,000 kilogram hvete. Samma af preussiska regeringen påbjudna redogörelser visa äfven för hvarje år maximi- och minimipriset å dessa varor å de 165 marknadsplatserna inom preussiska monarkien, och man måste förvånas öfver skilnaden emellan dessa pris. År 1883 var högsta priset å hvete 247 och lägsta 138 mark, 1884 högsta priset 200, lägsta 103, och 1885 respektive 205 och 100 mark, allt per 1,000 kilo, och samma förhållande med de andra födoämnen. Man måste se dessa saker i stort och samla en hop siffror för att kunna bedöma dem. Ty ingalunda vinnes någon klar inblick angående förhållandena genom att studera lösa uppgifter i tidningarne och detacherade upplysningar af frihandelsgruppen n:o 1, egnade att vilseföra människorna. Medan jag talar om spanmål, kan jag icke undgå att äfven lemna en upplysning, som återfinnes i "Zeitschrift des Preuss.-Statist.-Bureau" för år 1879, pag. 50, grundad på uppgifter ur nord-amerikanska konsulernas berättelser rörande prisen på de viktigaste lifsmedel i Belgien, Frankrike, Tyskland, Italien, Spanien, England, Skotland, Newyork och Chicago. Der se vi en annan regering, som hyllat samma åsigt som den preussiska med afseende på vigten af statistisk utredning i detta ämne. De lemnade uppgifterna hafva reducerats till samma värde och samma vikt eller rymdmått, och deraf vinnas upplysningar, högst märkliga vid bedömande af den föreliggande frågan. Jag vet icke om det går an att till protokollet bifoga mitt yttrande dessa tabeller, men jag försäkrar eder, mina herrar, att de äro i hög grad upplysande, utom för herrar frihandlare af gruppen n:o 1, ty dem *kan* man icke upplysa. Jag vill dock nämna, att om man jemför de länder, som 1878 hade tullar på lifsmedel, med dem, som icke hade sådana tullar, så visar det sig att Tyskland, Belgien och England hade tullfria födoämnen, men Frankrike, Italien, Spanien och de Nordamerikas båda stater, som jag nyss nämnt, och ändå inträffade det märkliga, mina herrar, att födoämnen i de länder, der tullar funnos, stälde sig i allmänhet icke dyrare (undantag finnas) än i de länder, som hade tullfrihet. Jag tycker att detta är ett slående bevis i fråga om lifsmedelprisen. Men hvad som är ännu märkligare är att i de länder, som hade höga lifsmedeltullar, förtjenade ändå arbetarne inom de 27 olika handverk, som allmännast förekomma inom kulturländerna, högre, ja stundom betydligt högre dagspenning i dessa länder, än i dem, som hade tullfrihet å födoämnen.

Jag får tacka eder, mina herrar, för den uppmärksamhet I skänkt mig, men ännu har jag mycket mera att säga. Det rör en mycket viktig fråga, som till och med inom de ortodoxa frihandlarnes grupp ansetts så viktig, att de för dess nöjaktiga besvarande utsatt ett pris inom den så kallade "föreningen mot lifsmedeltullar", den frågan nemligen: *hvem betalar tullen?*

Jag täflar icke om något pris och gör ej anspråk derpå, helst frihandlarne på denna fråga ej vilja veta af något annat svar, än som ackorderar med deras egna idéer.

Emellertid finnes all anledning att förmoda, det tullen betalas af den utländska exportören, men icke af det egna landet med hänsyn

till inom landet producerade livsmedel, och hvad mera är på ganska många industriers alster, som skickas in i landet. Jag ber att derpå få framlägga de bevis som förefinnas. De äro hemtade ur uppgifter af en stor auktoritet inom frihandelsverlden, hvilken säkerligen för de flesta äro bekant.

Neuman-Spallazt*) har värderat den *handeln* underkastade spannmål och mjöl i hela världen värderad i penningar:

	millioner riksmark		
	införsel	utförsel	summa
1874	2,601	2,304	4,905
1876	2,490	2,267	4,757
1879	3,591	3,641	7,233
1881	3,034	2,992	6,026

Vidare anser nämnde författare, att af denna summa kan $\frac{2}{5}$ anses uttagna af handel och omsättningens omkostnader i transport, assurans, tull, förluster och *handelsvinst*.

Dessa $\frac{2}{5}$ skulle således för år 1879 utgjort 2,892 millioner mark.

Hvad *tullen* beträffar så erlägges denna endast uti de länder, som behöfva spannmål och mjöl, och hafva åsatt dessa produkter dylik afgift; dessa länder äro: Tyskland, Frankrike, Österrike, Italien, Schweiz, Spanien, Norge, Grekland, Portugal, Nordamerika, hvilken införsel år 1876 utgjorde sammanlagdt 1.124 millioner mark, ¹⁾ deraf i medeltal 20 % tull skulle utgjort endast 224 millioner mark.

Följande länder som behöfva och importera spannmål och mjöl, men enligt sina tullagar etterskänka tullafgiften till *handelsvinstens* fördel, äro: England (moderlandet), Holland, Belgien, Sverige, Danmark. Samtliga dessa länder införde år 1876 för 1,363 millioner Mark, ²⁾ deraf 20 % tull skolat utgöra omkring 272 millioner Mark, *här bortskänkta till handelsvinstens partiimporter.*

*) Übersichten über produktion, Verkehr und Handel in der Weltwirtschaft. Ärgångarne 1878—1882.

¹⁾ *Länder som hafva spannm.-tullar.*

Tyskland	595
N. Amerika	33
Frankrike	191
Österrike	97
Italien	86
Schweiz	84
Spanien	0,4
Norge	43
Grekland	17
Portugal	7,67
	<u>1,124</u>

²⁾ *Länder som icke hafva spannm.-tullar.*

England	1,036,2	Mark	import.
Holland	86,6	>	>
Belgien	202,7	>	>
Danmark	14,8	>	>
Sverige	22,6	>	>
	<u>1,362,9</u>		

Ifrågasatt tull på omålen spanmål.
(Forts)

Då af de 3 grupper i hela världen, som beröras af denna fråga den första gruppen eller *producenterne* uppgår till 100-tals millioner och skördar en högst ringa del af de nämnda millionerna

då den andra gruppen eller *konsumenterna*, hvilka uppgå till kanske flere gånger den 1:a gruppen i antal, men nödgas betala icke endast producenterne men äfven *handels idkare* — synes billigt att denna senare eller den tredje gruppen, som i jemförelse med de 2 föregående är högst fåtalig, ej får en *oskäligen* vinst på de andras bekostnad. Man kan ock häraf förstå utan svårighet, hvarför handels och penningens målsmän ifra för den fria handeln utan alla tullar, samt hvarför de söka inbilla konsumenterna, att denna tullfrihet är till fördel för desse senare.

Tullafgiften för lifsmedel som kunna produceras i det egna landet, är alls ingen beskattning på konsumenterna, emedan den betalas af de utländske varuafsändarne, och minskar deras handelsvinst.

Derföre stiger i allmänhet icke lifsmedlens pris genom importtullar.

Detta är offentligt bevisadt under 15 år inom den preussiska monarkien och lär icke kunna bestridas.

Det är derför jag anser den saken så ytterst vigtig, att under alla förhållanden taga reda på de olika ländernas *pris* å lifsmedel.

Herrar frihandlare tro mig icke. Men om jag framvisar en frihandlare, C. Wilbrandt, som skrivit en broschyr om det successiva nedgåendet af varuprisen under tullskyddspolitikens herravälde, och som återopats i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning samt i Dagens Nyheter, då skola herrarne kanske ej längre tvifla på riktigheten af de satsar, som här uppstälts.

Wilbrandt *) säger:

Pag. 11. Skyddspolitikens egentliga tendens att åstadkomma konstlad stegring af varuprisen har alldeles icke realiserats.

Pag. 19. Medelpris per år i Preussen å hvete och råg per 1000 kilo i Mark:

	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.	1876.	1877.	1878.	1879.
<i>hvete</i> ...	234.	242.	264.	240.	196.	210.	230.	202.	196.
<i>råg</i>	192.	172.	192.	198.	166.	174.	177.	143.	144.

I durchschnitt för de 9 åren

hvete 224 Mark.

råg 171 d:o

	1880.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	1886.
<i>hvete</i>	219.	220.	208.	184.	162.	161.	150.
<i>råg</i>	193.	202.	161.	147.	143.	147.	125.

I durchschnitt för de 7 åren

hvete 186 Mark.

råg 160 d:o

*) Das fortschreitende Sinken der Preise unter der Herrschaft der Schutz-zollpolitik. von C. Wilbrandt. Wismar 1887.

Pag. 37. Jemförelse mellan hveteprisen i Mark för 1,000 kilo i England och Preussen (Berlin):

År.	England.	Preussen.
1880	207	217,8 (tull 10 Mark pr 1,000 kilo)
1881	212	219,5.
1882	211	204,2.
1883	195	186,1.
1884	167	162,2.
1885	154	160,9 (tull 30 Mark pr 1,000 kilo)
januari 1886	142	147.
juli 1886	146	147,6.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Pag. 38. Man erkänner med utomordentlig säkerhet att spannmålstullarne icke haft *den* verkan att höja de inländska (preussiska) sädesprisen öfver det tullfria Englands spannmålspris.

Pag. 42. Och hvilken följd skulle det blifva, om den agrariska planen skulle realiseras, att ännu högre införselstullar lades på spannmål? Den kunde ej bli någon annan, än att spannmålsprisen i ännu högre grad än hittills skulle sänkas. (Se ock pag. 43).

Pag. 52. *Utlandet betalar våra tullar:* har väl detta skett i verkligheten? Om man vill stödja sig på fakta, att våra skyddstullar hafva tvungit utlandet att till oss sälja sina varor för billigare pris, så kan detta påstående med ett sken af riktighet anföras.

Men herrarne hafva ju utsatt ett pris. Hvem betalar tullen?

Jag vill försöka förtjena priset. Då skall jag först anhålla att få åberopa några spridda anteckningar från flera håll, som utvisa att, hvad angår lifsmedel och jemväl sådana industrialster, som tillverkas i öfvervägande grad i något land, det är den utländske exportören, som betalar tullen i det land, dit de införts.

Riga Handelsbericht für 1885. "Beträffande Rigas spannmålshandel är för år 1885, framför allt annat, att anmärka 2:ne betydelsefulla fakta: 1:o att de tyska spannmålstullarne icke hafva blifvit afvältade på de tyske konsumenterna, utan att dessa tullafgifter måst öfvertagas af härvarande köpmanskap; och det 2:a faktum är att Nordamerika börjat förse den europeiska marknaden med hafre.

Jag vill nu ur Deutsches Handelsarkiv 1886 II pag. 709—710 för herrarne uppläsa ett utdrag ur "Berättelse inför storbrittaniska regeringen af den k. kommissionen för undersökning af nuvarande stillståndet inom handeln", på det herrarne må se, hvad den tyska industrien vunnit i kampen mot den engelska till följd af skydd å näringarne. Kommissionen säger:

"Farligare synes de saksförståndige, som blifvit derom hörde, vara Tysklands täflan. Tysklands export de senare åren af jernvägs-jerndelar, bärbjelkar af jern och jerntråd till Italien, Norra Europa, Australien och Indien har tilltagit utomordentligt. Äfven måste erkännas att de tyska fabrikaten i godhet icke stå efter de engelska . . . . . Genom *skyddstullarne* blifva de tyska jernfabrikerna i tillfälle genom en större förtjenst i eget land tillgodose sig för den vid export till främmande länder mindre lönande vinst. Den enda fördel, hvilken i sjelfva verket tillskyndas dem genom en betydande

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

export, består deri att de kunna hålla sina verkstäder i rörelse och lemna sina arbetare ständig sysselsättning.“

“Enligt de sakförståndiges utsago erhåller Birmingham knappar, spik, ståltråd och dragna småspik från Tyskland, för att vidare exportera dessa artiklar till utlandet. Ja, ståltråd och dragna småspik från Tyskland blifva t. o. m. förbrukade i Birmingham.“

“Hufvudföremålet för klagan bilda äfven här de ökade svårigheterna för försäljning af fabrikaterna. Orsaken anses härröra deraf, att Canada, Frankrike, Nordamerika etc. genom skyddstullar försvårat införseln, och att den ökade täflan af utlandet, synnerligen Tyskland.“ I slutet af 1885 funnos i tyska riket 128 handelskamrar eller dermed jemförliga corporationer. D. H. A 1886 I: 190.

Vidare hafva vi beträffande åtskilliga detaljindustrier å anförda ställen pag. 165 och 193 följande uttalanden:

D. H. A. 1886; II: 165 *Crefeld*. “*Cicoriafabrikerna* hafva sett sig föranledda, till följd af införseltullens förhöjning i Schweiz och Italien, att grunda *filialer* för sin industri i sistnämnda länder, för att derigenom hålla sin försäljning uppe å samma höjd som förut. Resultaterna hafva likväl icke blifvit fullt desamma som förut, emedan råämnets pris ej minskats i proportion mot fabrikatets.“

D. H. A. 1886; II: 193 *Bidefeld*. “*Risstärkelsefabrikation* lider i och för afyttringen i Österrike genom den höga införselsafgiften. Äfven Schweiz har nyligen mer än tredubblat tullen å riststärkelse.“

I “Verhandlungen des deutschen Reichstags betreffend dem Zolltariff 1879“ — ett verk, som rekommenderas till herrar frihandlares uppmärksamhet — pag. 1,363 finnes följande yttrande af en riksdagsman Frege: “När Dresden upphäfdde brödtaxan för att förskaffa invånarne billigare bröd, så blef följden, att den fria konkurrensen fördyrade brödet med årligen 2,339,596 mark!“ och pag. 1412 af Mirbach: “Spanmålstull måste enligt min åsigt betalas af utlandet. Derom är jag åtminstone fullständigt öfvertygad, att de utomordentligt produktionsrika spanmålländerna måste å tout prix sälja till oss och måste betala våra tullafgifter.“

Pag. 1950 återgifves följande af Dollfus, som var en industriman och följaktligen fackman i hvad han yttrade: “Elsass, som med sin produktion från 1,600,000 spindlar och 300,000 väfstolar och sina tryckerier (allt för bomullsvaror) ej kan finna tillräcklig marknad i Tyskland, är nödsakadt att försälja vida mer af sina varor till Frankrike. Denna försäljning kan endast ega rum under ruinerande vilkor, emedan vi der möta den engelska konkurrensen och vi därför måste sälja till samma pris som England, hvilket land producerar billigare och ofta säljer med förlust. Franska tullen af 10—15 proc. utgör för några af våra fabriker 2- å 300,000 francs per år. En fabrik betalar ända till 400,000 francs pr år i dessa tullafgifter, sedan våra fabriker måst gälda den *hela* afgiften till Frankrike“ — ty, som herrarne känna, när Elsass och Lothringen afstodos, förbehöll sig Frankrike, att vissa tullar skulle under vissa år endast utgå med halfva beloppet och först derefter fullständigt. — “Detta har nödgat åtskilliga

Elsassfabrikanter att inflytta sina etablissement på franskt område och der uppsätta nya etablissement“.

Slutligen från en helt annan ort åter ett bevis på att tullavgifterna få betalas af den utländske importören: De betydligaste kreatursmarknaderna uti Södra Frankrike vid *Nizza* och *Les Aros* förses hufvudsakligen med slagtboskap från norditalienska provinser. Under åren 1880—1884 steg värdet af denna kreatursimport till Frankrike årligen till 15 millioner francs med en tullavgift af omkring 1,226,000 francs. Sedan den 1 april 1885 inträdde en betydlig förhöjning i denna tull. Hvilken har följden deraf varit för prisen å kreatur, som blifvit försälda å ofvannämnda franska marknader? — Dessa tullförhöjningar hafva snarare under de 4 näst efter förhöjningen förflutna månaderna *sänkt* köttprisen och tullen hafva de italienska exportörerna måst betala! (se allgemeines deutsches Handelsarkiv 1885. Delen II, pag. 949).

Om, såsom herrar frihandlare påstå, tullen betalas af det lands konsumenter, som får sig varan påskickad, hvarför skulle de länder, som ingå handelstraktater med hvarandra, så hårdt hålla på att just å de varor, som landet hufvudsakligen producerar och skickar till det land, med hvilket traktat uppgöres, tullen måtte blifva så låg som möjligt? En hvar, som följt med dessa frågor, vet ock, huru svårt det är att förmå stater ömsesidigt att sänka sina exporttullar på sina förnämligaste exportvaror. Orsaken härtill är den, att det är ett lands producenter, som få betala tullen. Men, säga flere, “jag vet, att den betalas af importören, ty när varan kommit in i packhuset, kommer en person och erlägger tullen“. Men de som så säga, veta ej hvad som passerar bakom kulisserna. Här hafva tyskar och flere andra folk, som exportera betydligt på Sverige, *agenter* i Stockholm, hvilka mottaga varorna och liqvidera tullen. Det är tyska agenter som mot-taga och tyska penningar som liqviden sker med.

Jag har talat särskildt med en person, som har stora affärer, med schweiziska klockor och ur. Han requirerar från Schweiz sådana varor, för mycket penningar. Jag frågade honom: “betalar herrn tullen?“ “Nej“, sade han, “jag drager af den, när vi göra upp våra affärer.“

Så hafva vi dessa *tvångstullar*, som förekomma mycket oftare än herrarne måhända inbilla sig, och hvilka äro bästa beviset på hur angeläget ett exporterande land alltid är att ej få för höga tullar på de varor de exporterar till ett annat land. Ty finge det importerande landet betala tullen, hvad vore det då för idé att komma nära nog i krigstillstånd med hvarandra? Ja, det finnes någonting, som heter “Kampf-Zölle“, hvilka ganska många länder hafva i sina tulltaxor och i särskilda förordningar anbefalt för att tvinga länder, som behandla deras exportvaror mindre gynnsamt än hvarje annan nations, att inslå på en annan bana. Härpå finnas många exempel — jag gör ej såsom frihandlarne och framkastar idéer utan att komma med bevis.

1:o. Enligt lag d. 7 augusti 1885 belades *alla* rumäniska produkte införda direkt eller indirekt till *Frankrike* med en införselavgif taf 50 % af värdet (D. H. A. 1885 I. 596). Denna tvångstull upphäfdes genom dekret af franska regeringen d. 20 augusti 1886 (D. H.'A. 1886. I. 480)

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)

sedan båda länderna kunde hoppas lycklig lösning af deras inbördes tullfråga.

2:o. Enligt lag den 29 maj 1886 har *Rumänien* utfärdat en ny tull-taxa; i 2:a art. deraf bemyndigas regeringen att *utöfver* deri upptagna införselsafgifter pålägga en tvångsavgift af ända till 30 % af varans värde, vid införsel från sådana länder, hvilka pålagt rumäniska produkter en tullavgift *utöfver* den i dessa staters generella tulltariffer upptagna införselsafgifter. Med denna surtaxe af 30 % kan äfven beläggas i Rumäniska allmänna tariffen annars såsom tullfria upptagna produkter. (D. H. A. 1886. I. 357.)

3:o. Enligt kongl. förordning d. 31 maj 1886 har *Turkiet* utfärdat en tvångtulltaxa *ensamt* gällande mot Rumänien, som då belagt turkiska produkter och fabrikat med högre införseltullar än hvarje annat land. Denna taxa upptager hufvudsakligen födoämnen, alkohol, petroleum och trävaror. Ex.: 100 kilo smör 36 kronor, 100 kilo ost 24 kr., 100 kilo hvetemjöl 4 kr. 80 öre. (D. H. A. 1886. I. 421.)

4:o. Enl. förordning d. 22 maj 1886 har *Österrike-Ungern* förbjudit den dittills tullfria införseln af spanmål till förmalning från Rumänien, vare sig direkt eller indirekt importerad.

Samma dag har österrikisk-ungerska regeringen förordnat en tvångstull (zuschlag) å alla rumäniska produkter och fabrikat af 30 % af värdet. (D. H. A. 1886. I. 326.)

5:o. Enl. § 6 i 1879 års Tysklands tulltaxa har regeringen, efter förbundsrådets hörande, rätt att öka tullen t. o. m. 50 % mot de stater, hvilka behandla tyska varor mindre gynsamt än andra länders, förutsatt att ej särskilda traktatsbestämmelser deremot lägga hinder.

6:o. Enl. art. 3 i *österrikisk-ungerska* tulltariffen åläggas varor, hvilka komma från land, hvilka behandla österrikisk-ungerska varor mindre gynsamt än andra staters, en tilläggstull af 30 %, och om varan är tullfri, en tullavgift af 15 % af värdet.

D. N. ²⁹/₁₀ 86: *Mellan Spanien och Förenta Staterna* hotar ett tullkrig att utbryta i följd deraf, att engelska till Cuba importerade varor fått sig samma tullindringar beviljade, som fördragsmessigt äro tillerkända nordamerikanska. Tvisten mellan de båda staterna har framkallat en motsvarande söndring inom kabinettet Sagasta, i det utrikesministern Moret yrkar på att man skall gifva efter för de nordamerikanska fordringarna och låta tullen på engelska varor utgå till samma belopp som förut, medan koloniministern Balaguer vill, att Spanien skall med kraft tillbakavisa Washingtonkabinettets anspråk. Unionsregeringen hade hotat, att om ej till den 25 i denna månad dess fordringar blifvit uppfyllda, skulle hon tillgripa repressalier mot alla från Cuba importerade varor.

Herrarne finna af dessa avgifter, hvilken stor rol tullavgifterna spela i ett land för dess exportörer och huru osant det måste vara, att, som frihandlarne påstå, tullen betalas af det land, som införskrifver varan.

Slutligen vill jag nämna något, som torde kunna intressera herr general-tulldirektören. Som bekant åsattes 1885 en liten tull å tyska trädgårdsalster; den gälde nemligen hufvudsakligen grönsaker,

och trädgårdsfrukt, såsom äpplen, päron, körsbär o. s. v. Jag har en större egendom nära Stockholm, derifrån jag säljer sådana saker till Stockholm två gånger i veckan. Till följd af tullen inträffade nu något märkligt med afseende å Tyskland, som tills dato gjort oss så stort förfång, att vi knappast fått sälja våra varor, ty de tyska voro 14 till 20 dagar tidigare i marknaden än våra. Enligt Frankfurter Journal för den 21 september 1886 gälde uti Frankfurt am Main en malter (= 57,28 kannor) äpplen 9 å 10 mark (= 8 kronor 10 öre å 9 kronor. Detta gör per svensk frukttunna (= 20 kappar eller 35 kannor) omkring 5 kronor å 5 kronor 28 öre. Vid försäljning i Stockholm kommer härtill transportkostnaden först på jernväg och sedan med ångfartyg från Lübeck till Stockholm. Men emedan varan ej inpackas, utan sändes löst liggande i ett slags klädkorgar, som innehålla $1\frac{1}{2}$ å 2 tunnor, blir denna kostnad obetydlig. Nu kommer dock härtill ytterligare tullen, som för friska frukter, bär och grönsaker är 10 kronor per 100 kilogr. En vanlig frukttunna på 20 rågade kappar väger $7\frac{3}{4}$ skålp. per kappe eller 155 skålp = 65,887 kilo för hela tunnan frukt. Tullen blir alltså för tunnan 6 kronor 58 öre; jemför man nu prisförhållandena under sommaren 1886 här i Stockholm, kommer man till märkliga resultat.

1886 i juli kostade å Munkbron: 1 kanna *tyska* bigarå (= $4\frac{1}{2}$ $\mathfrak{R}$) 3 kronor, hvilket gör för *ett* lispund 13 kr. 40 öre.

Vid samma tid erhöilo vi landthandlande med trädgårdsprodukter för samma vara vid försäljning till frukthandlandena vid Munkbron: den $\frac{1}{7}$ de *första* bigaråer 10 kr. pr lispund.

" $\frac{2}{7}$ -----	6,35	"	"
" $\frac{24}{7}$ -----	4,25	"	"
" $\frac{28}{7}$ -----	6,00	"	"

Så snart de svenska bigaråer kommo i marknaden, upphörde tillförseln af tyska bigaråer.

1886 i augusti kostade å Munkbron i detaljhandeln: *en* kappe *tyska* sommaräpplen (Gylling) 3 kronor, och då på 1 tunna frukt räknas 20 kappar, utgör detta 60 kr pr tunna.

Vid samma tid kostade en dylik tunna tyska sommarpäron 63 kronor.

Vid 1885 års riksdag åsattes följande tullsats, att utgå från den $\frac{1}{7}$ 1886:

Å friska frukter, bär och grönsaker: 10 kr. pr 100 kilo (= 235 skålpund);

Å naturliga friska blommor: 30 öre pr en kilogram (= 2,35 skålpund);

En vanlig frukttunna (= f. d. silltunna) innehåller 20 rågade kappar sommaräpplen (gylling). En rågad kappe äpplen väga $7\frac{3}{4}$ $\mathfrak{R}$, alltså ofvannämnde tunna frukt 155 $\mathfrak{R}$ = 65,887 kilogram, tullen härför blir alltså 6 kr. 58,8 öre.

Augusti 28. Sålde sommargylling (20 rågade kappar pr tunna) vid Munkbron från Stafsund till minuthandlare för 20 kr. och astrakaner för 25 kr., hvilken frukt samma dag utminuterades: gyllingen för 1,25 och astrakaner för 1,50 pr kappe. Således förtjente minut-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

handlarne på hvar tunna gylling 5 kr. = 25 % och för hvarje tunna astrakaner 5 kr. = 20 %.

Sept. 1 hade en tunna gylling fallit till 15 och astrakaner till 20 kr. i partihandel. Detaljhandeln tog 5 kr. högre pris.

Tyska *päron* såldes till 1 kr., 1,50, 2 kr., 2,50 à 3 kr. rågade kappen.

Sept. 8. Gylling hade fallit till 12 och astrakaner till 15 kr. pr tunna. Svenska *höstpäron* 13 kr., allt partipris. Detaljpriset vid utminuterung 5 kr. högre. (Se närlstående tabell.)

Herrarne se således, att det ej blifvit några sådana öfverdådiga pris för konsumenterna genom tullen. Så förhåller det sig med trädgårdsfruktullen, som det varit så mycket tal om.

Vi hafva att tacka presidenten Wærn för en tillförlitlig och högst upplysande redogörelse för spanmålsprisen i de utländska städerna längs Östersjöns kuster, hvilken bifogats hans reservation till 1886 års bevillningsutskotts betänkande rörande tullfrågan. Jag har sedan för de sista månaderna oktober, november, december och januari fortsatt undersökningen härom — jag har uppgifterna ur tidningsurklipp — och det märkliga förhållande har visat sig, att prisen i ett land, som inga tullar har, hafva stundom varit dyrare än i land, som hafva det, hvilket bevisar, att tullar ej inverka på prisen. Huru skulle det eljes kunna förklaras att i Riga, som ingen tull har, är spanmålen ofta dyrare än i Memel, som är den yttersta staden å tyska sidan. Jag vill ej trötta herrarne med att uppläsa dessa redogörelser. Säkert är emellertid, att tull har litet eller intet inflytande på priset å lifsförnödenheterna.

Jag skulle nu kunna sluta. Men här hafva vid sistlidne riksdag flere och jag tror en talare vid denna riksdag med afseende på tullfrågans behandling i Preussen och de tullar, som blifvit lagda på en mängd produkter i detta land, tillåtit sig nedsättande yttranden om den man, som kanske mest af alla bidragit till det närvarande sakenas tillstånd i Tyskland, och velat påbördä honom den intentionen, att orsaken till att han genomdrifvit tullarne endast varit att erhålla stora penningesummor. Huru osant detta är, kan lättast inses, om jag här återger furst Bismarcks egna ord i preussiska riksdagen 1879, när dessa tullar diskuterades. Han yttrade sig på följande sätt: "Jag fasthåller vid de ändamål (för vår skyddstullspolitik), som jag förut angifvit, nemligen: att ställa riket sjelfständigare; att lätta bördorna för kommunerna; att minska de för högt beskattade fastigheternas börda, medelst indirekta skatter; att för detta ändamål eftersträfvä att afskaffa klassbeskattningen (Klassensteuer); och dernäst, såsom det sista och ingalunda minsta ändamålet, att skydda det inhemska, nationella arbetet, och produktionen på fältet lika väl som i städerna, inom industrien, likasom inom landtbruket, utan att derigenom skada rikets i sin helhet viktiga intressen."

Jag anhåller att få påyrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

*Frågasätt
tull på
omåten
spannål.
(Forts.)*

Uppgift å partiförsäljning i Stockholm af Stafsunds trädgårds frukt
under åren 1880—1886.

År	Sommaräpplen.			Päron.			Vinteräpplen.			Fallfrukt.			Bigarä		
	Tunnor.	Kronor.	Medelpris.	Tunnor.	Kronor.	Medelpris.	Tunnor.	Kronor.	Medelpris.	Tunnor.	Kronor.	Medelpris.	Lispund.	Kronor.	Sålda medelpris.
1880	9	96	10,66	1	16	16,00	7	85	12,14	5	35	7,00	25	200	8,00
1881	65	602	9,10	13	120	9,23	14	186	13,28	18	92	5,11	—	—	—
1882	12	226	18,83	1/2	12	24,00	2	50	25,00	1	10	10,00	76	515	6,77
1883	23	197	8,56	20	169	8,45	1	10	10,00	3	18	6,00	11	73	6,63
1884	1	18	18,00	—	—	—	—	—	—	1	12	12,00	—	—	—
1885	65	480	7,38	5	38	7,60	38	312	8,21	9	39	4,33	45	232	5,15
1886	63	920	14,60	14	199	14,23	11	196	17,82	15	118	7,87	40	250	6,25

85 1/10 öre tull pr lispund.

*Ifrågasatt
tull på
omaten
spanmål.
(Forts.)*

Herr Dickson: Herr grefve och talman! Jag befinner mig just nu i en litet obehväm position. Min företrädare var en af de större auktoriteterna för protektionismen och min efterträdare är kanske en ännu större. Men jag får reda mig bäst jag kan och skall i alla händelser ej trötta herrarne med några siffror.

En sak af hvad den föregående talaren yttrade vill jag taga fasta på. Han sade att detta var endast första steget; och när det väl är taget tror jag nog, att vi kunna vänta ganska många i samma riktning, och gå vi framåt och komma till dess tillståndet blir olidligt, då blifver det ock mycket svårare att gå tillbaka igen.

Den fråga, som nu föreligger, har varit så mycket och så länge diskuterad och debatterad både utom och inom kammaren, så att det ej är möjligt för mig att kunna andraga några nya skäl, och jag hoppas ej heller att kunna andraga något, som kan inverka på herrarne, men jag anser mig skyldig på grund af frågans vikt och betydelse och med anledning af min ställning i kammaren såsom representant för en stad, der en liberalare uppfattning af näringsförhållandena alltid gjort sig gällande, att icke vid detta tillfälle tåga. Innan jag dock öfvergår till att granska de föreslagna tullsatserna, vill jag göra en anmärkning mot utskottets motiv. Det första jag dervid vill anmärka är, att det synes mig som om utskottet vid fullgörandet af sitt uppdrag har betraktat detta helt och hållet såsom en ekonomisk fråga, hvilket nog står litet på sidan om grundlagen. Jag medger dock, att när grundlagen säger, att bevillningsutskottet har att bereda alla dit hänvisade frågor, som angå förändring uti föreskrifterna om bevillingens utgörande, så kan detta tagas i den mening utskottet gjort, men utskottets hufvuduppgift är dock att föreslå till utgifternas betäckande de skatter, som kunna påfordras utöfver de ordinarie inkomsterna. Här tyckes emellertid utskottet hafva uppfattat tullen helt och hållet såsom en ekonomisk fråga, och jag klandrar ej utskottet därför, ty jag tror det handlat helt och hållet från sin synpunkt och från denna fullkomligt rätt. Men då af den vid betänkandet fogade reservation visar sig, att statens inkomster af de föreslagna tullarne skulle uppgå till bortåt 10,000,000 kronor eller kanske ännu mer och minskningen i inkomsterna till följd af den föreslagna nedsättningen i kaffetullen till ungefär 2,000,000 kronor, så är det nästan långt gånget att föreslå ett möjligt tillägg till statens inkomster af nära 7 å 8,000,000 kronor utan ringaste behof häraf för staten. Jag vill dock gerna medgifva, att dessa siffror, som finnas i den af presidenten Wærn till hans reservation fogade beräkningen, icke komma att i verkligheten på sätt han tänkt visa sig. Ty det är ju helt naturligt, och detta har väl ock varit utskottets afsigt, att importen af de varor, å hvilka nu föreslagits tullafgifter, skulle, om ej helt och hållet upphöra, dock väsentligen minskas, och det är väl därför äfven antagligt, att den beräknade ökningen i tullinkomster skulle betydligt reduceras. Deremot torde minskningen i inkomsterna af kaffetullen blifva mindre än beräknats, ty med den stora föreslagna nedsättningen i denna tull är det antagligt, att förbrukningen af kaffe och dermed inkomsterna deraf skulle betydligt

växa. Huru vida denna ökade förbrukning skulle vara till gagn för befolkningens helse, lemnar jag derhän, Redan nu är i min tanke förbrukningen för stor. Från min synpunkt sedt skulle det varit vida fördelaktigare för alla konsumenterna att föreslå nedsättning i sockertullen; men då jag tänker på denna sak, kan jag lätt finna, hvarför utskottet ej vändt sig till denna tull. Ty det skulle ej hafva kunnat förorda en nedsättning i sockertullen utan att stöta för hufvudet den näring, som håller på att uppblomstra i det skydd, den har af den stora sockertullen. Jag vill således ej vidare fästa mig dervid.

Men jag kommer nu till en annan anmärkning, hvars anledning tyckes mig mycket märkvärdig. Utskottet har försökt att bortresonnera eller bortförklara det från motsidan gjorda påståendet, att blott ett fåtal af landets jordbrukare skulle hafva gagn af den föreslagna tullen å lifsförnödenheter, och har dervid tagit en ganska aktningsvärd vetenskap till hjälp, nämligen aritmetiken. Men utskottet har begagnat denna vetenskap på ett sätt, som synes oförklarligt, och derigenom kommit till det resultat, att mer än 70 proc. af landets jordbrukare skulle hafva råg till afsalu. Detta är så uppenbart orimligt och obevisadt, att intet kan hindra mig från att få den föreställningen, att utskottet måst sjelft inom sig hysa några berättigade tvifvel på tillförlitligheten af den gjorda kalkylen, och jag anser mig kunna hafva denna tro med fullkomlig rätt.

Såsom en röd tråd, om jag får begagna detta nyss så mycket använda uttryck, genomgår utskottets betänkande talet om det stora ekonomiska betrycket i landet. Utan att nu vilja förneka att en ekonomisk kris öfvergår för närvarande icke allenast Sverige, utan hela den civilicerade världen, vill jag likväl på det allvarsammaste jäfva påståendena, att tillståndet i Sverige skulle vara så ytterst dåligt, i synnerhet så dåligt, som den ärade ålderspresidenten i kammaren i förmiddags målade det, ty han målade idel svart i svart och man hade kunnat tro, att vi här i Sverige allt sedan 1856 arbetat blott och bart på vår ruin och nu stode på branten af vår undergång, hvarifrån enda räddningen skulle ligga i 2 kronors tull å rågtunnan jemte några andra tullar.

Ett annat bevis, mine herrar, ligger i de tabeller, differentialtullkomitén framlagt. Man ser af desamma, hvilka förvånande och glädjande framsteg alla näringar gjort under den tiden och hvad som dervid bör påkalla herrar protektionisters synnerliga uppmärksamhet är att de största framstegen gjorts just i de näringar, som fått utveckla sig fritt utan skydd. De spurras till användande af bättre arbetsmetoder och bättre sätt att gå till väga. Se t. ex. på maskinindustrien, som gjort förvånande framsteg. Det är i detta fall rätt roligt för mig att få till stöd för huru en icke skyddad näring kan uppblomstra åberopa ett yttrande, som jag för omkring tre veckor sedan läste i en tidning med stark protektionistisk färg, i hvilken tidning, Vikingen, det gafs en bild af en nyligen invald ledamot af Riksdagen från Jönköpings län. Han får deruti ett välförtjent beröm och i lefnadsbeskrifningen öfver honom talas det om huru han genom sin kraft drifvit upp Husqvarna i allmänhet och så till sist tillägges det att

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

denne kraftige man lyckats drifva upp till och med symaskinsfabrikationen så, att den kan uthärda konkurrens. Ligger icke häruti ett vackert bevis på huru en näring utan skydd utvecklar sig och att en icke skyddad näring står sig bäst?

Jag vill härefter öfvergå till att jemföra arbetsklassens ställning under de sista trettio åren. Mina herrar, jag är nu en gammal man, troligen en bland de äldsta här i kammaren. Jag kan godt erinra mig en 40 à 50 år tillbaka, då jag dels såsom ledamot i Göteborgs stads fattigvårdsstyrelse, dels såsom praktiserande läkare — och jag hade min praktik hufvudsakligen bland de mindre bemedlade i samhället — hade godt tillfälle att dagligen gå in i arbetarnes boningar och se, huru de lefde den tiden. Jag ser nu den stora och glädjande förändring, som egt rum sedan dess; jag ser huru de nu bo bättre, föda sig och kläda sig bättre och undervisas bättre! Mina herrar, jag har aldrig varit en vän af en nedflyttning af det politiska strecket och kommer aldrig att blifva det, men hvad jag är en stor vän af det är att arbetarne sjelfva höja sig upp till strecket och med den kännedom jag har om huru långt man öfver allt kommer med arbetsamhet, ordentlighet och nykterhet, anser jag det icke vara någon svårighet för arbetaren att i närvarande stund höja sig till det politiska strecket. Arbetarne hafva under dessa trettio år varit den klass som gjort de största och vackraste framstegen, oaktadt vi, såsom herrar protektionister säga, under denna tid gått vår säkra undergång till mötes.

Hvad nu sjelfva tullarne beträffar, vill jag med anledning af den föreslagna tullen på höstsäd säga, att antingen betyder den ingenting och då borde den icke åsättas, eller ock inverkar den något och i så fall borde man taga steget fullt ut och sätta den tull som behöfves, ty att på detta sätt komma fram med en liten kil för att lättare drifva in den och sedan komma in med en större kil, det är ej riktigt. Enligt de beräkningar, som äro gjorda, angående kostnaden för produktion af höstsäd skulle kostnaden för produktionen af en tunna sådan säd, äfven med tillägg af tullen, med ungefär 6 à 8 kronor öfverstiga det nuvarande salupriset. Hvad betyder då en tull på 2 kronor? En ärad talare anmärkte att det icke vore meningen, att landtbrukarne skulle förtjena på rågen. Man måste endast se till, att landtbruket bär sig. För min del anser jag denna tull alldeles icke kunna betyda något och att den således är otillräcklig. Men huru skall man då kunna förklara protektionisternas påståenden att den icke höjer prisen? Höjer den icke prisen, är den ju utan betydelse för producenterne. Visserligen trodde den föregående talaren sig hafva visat och klart ådagalagt, att tull på spannmål icke ovilkorligen komme att höja priset i landet, men om så verkligen vore förhållandet, är detta icke en följd af tullen, ty det kan bero af rika skördar och mycket annat. Hvad han i detta fall anförde anser jag icke vara af någon vikt för den föreliggande frågan.

Jag skall nu bedja att få uppehålla mig litet vid smörtullen. Icke skulle den föreslagna tullen höja priset på smör; den skulle på sin höjd hindra att smör infördes från Finland och, hvad här fästs

mycken vigt vid, den skulle hindra införseln af margarin eller konstgjordt smör. Jag vill häremot anmärka att, om vi införa och sjelfva använda det billigare smöret, vi hafva vida större proportion af vårt eget goda smör att skicka till utlandet än om vi sjelfva konsumera vårt goda och bättre betalda smör och få vår export till utlandet deraf minskad. Smörtullen är ur denna synpunkt olämplig och, hvad särskildt beträffar margarin, så är det, om tillverkningen är af god beskaffenhet, ganska oskadligt och nyttigt samt till och med för vissa behof fullt ut lika användbart som smör.

Af alla tullsatsar i utskottets förslag anser jag emellertid den obilligaste och orättfärdigaste vara fläsktullen. Den är hufvudsakligen rigtad mot införseln af amerikansk fläsk och träffar mest våra arbetare i Norrland. Denna tull måste fördyra detta födoämne för dem; så vida svenskarne icke kunna producera svenskt fläsk i tillräcklig mängd, hvilket i det fallet måste betalas så mycket högre, så skulle den icke obetydliga exporten af svenskt fläsk, hvilken tager till allt mer och mer, inskränkas och det blefve samma förhållande som med smörexporten, om smörtullen ginge igenom. Jag har särskildt fäst mig vid ett yttrande i betänkanudet, der det säges: "Här i landet hade förr de mindre jordbrukarne så väl som en stor mängd jordbruksarbetare och andra arbetare vid bruk och verkstäder en mycket god förtjänst af att uppföda svin till egen förbrukning och försäljning."

Det säges att detta nu helt och hållet upphört, men det är ett påstående, som jag med min erfarenhet från provinsen kan fullkomligt jäfva. Jag påstår tvärt om att det icke finnes en enda torpare eller statkarl, som icke har åtminstone en gris. Huru vida grisarne äro välfödda det är en annan sak. Grisuppfödningen har väl upphört i städerna, men detta har skett af sundhetskäl. Det är helsövärdsnämnderna och icke frihandlarne, som der afskaffat svinstiorna.

Ett ord, som mycket förekommer i protektionisternas alla anföranden, är att de vilja genom väl afvägda tullar vinna förbättring i näringarnes tillstånd. Huru väl bevillningsutskottet lyckats eller rättare sagt misslyckats i denna deras önskan ådagalägges bäst genom dess betänkande. Protektionismen liknar en moder, som trycker alla sina barn till sitt bröst, men dervid icke märker, att hon förqväver ett eller annat och det just af de mest löftesrika, men barnen börja på att skrika och bedja att de måtte lösas ur den moderliga omfamningen. Skulle t. ex. de mekaniska verkstäderna under fem år arbeta under sådant betryck, som man nu tillämnar dem, så är det fara värdt att de under de nästa fem åren blifva ruinerade. Det är just deruti protektionismen visar sin svaga sida. Den önskar göra rätt åt alla, men måste till slut misslyckas. Det är som då ett hus håller på att sätta sig. Man sätter in en kil på ena sidan för att stötta upp det der, och då befinnes det att det börjar sätta sig på andra sidan också och äfven der behöfver stötts. Till slut hjälper ingenting. Man kan icke hjälpa en näring utan att skada andra. Huru det skall lyckas att till slut sammanjemka allt, det går öfver min förmåga att fatta. Och skulle det också lyckas för protektionisterna att genomföra detta svåra problem att så afväga tullsatserna att hvarje näring finge just det

*Ifrågasatt
tull på
omaten
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omåten
spanmål.
(Forts.)*

skydd den behöfde, då skulle också hvarje näring snart finna att det skydd, den fått å ena sidan, på den andra neutraliserades genom ökade produktionskostnader. Och näringarne skulle då finna att de stode i samma predikament som på den tid, protektionismen tog dem i sitt nådiga hägn. Det finnes nog också de, som icke skyddats och icke kunna få något skydd, och det är konsumenterna, som i allra sista hand få betala de andras skydd. De kanske också komma och begära skydd. Hit höra alla arbetare. "Mine herrar" säga de, "när när ni nu ökat alla kostnader, skaffa nu oss en normal-arbetsdag och en minimi arbetslön"! Protektionismen i sin ytterlighet leder ovilkorligen till socialism. Den har visserligen ännu icke fått så stor spridning, men den har dock sina emissarier och det kunna herrarne vara öfvertygade om, att något kraftigare handtag kan man icke gifva den än att införa lifsmedelstullar. Jag skulle på det högsta beklaga om så komme att ske.

Protektionisterna hafva vidare ett annat mål. De yttrycka detta genom slagordet att de vilja behålla Sverige åt svenskarne. Det är detsamma som "Kina för Kina." De sträfva att uppmura nära nog en kinesisk mur omkring landet. Jag tviflar icke på att man för en hel hop näringar skulle kunna uppressa sådana tullsatser, att all import blefve omöjlig och att näringarna hade den svenska marknaden för sig. Det kunde emellertid då lätt inträffa, att det stora skydd som lemnats ledde till stor konkurrens. Slutligen skulle den svenska marknaden icke blifva tillräcklig och konkurrensen inom landet skulle så trycka ned priset, att näringarne blefve derpå lidande och ruinerades. Man måste betänka ej blott att en del af näringarna redan ega den inhemska marknaden, utan äfven att för de viktigare af näringarna den svenska marknaden icke är tillräcklig och att dessa måste söka en vidsträcktare marknad. Ej bör man öka produktionskostnaderna för dessa. Kan det vara protektionisternas mening, jag hoppas att det ej så är, att genom tullskydd bringa det derhän, att landets innevånare skulle få betala varorna högre än producenterna få sälja sitt öfverskott, som de icke kunde blifva af med inom landet, och att landets egna barn skulle få ersätta de förlustbringande prisen? Här finnas ju redan nu artiklar, för hvilka den svenska marknaden ej är tillräcklig, t. ex. trävaror, tändstickor, trämassa o. s. v. Det skydd, som herrarne vilja bereda, har redan framkallat reklamationer från maskinindustrien och sådana kunna komma från andra. Tändstiksfabrikanterna röra på sig och pappersmassefabrikanterna komma ock att göra det i synnerhet med afseende å de föreslagna tullarne på kemiskt-tekniska preparat, som de behöfva för sin tillverkning. Detta är svårigheter, som gå öfver herrarnes förmåga att på ett tillfredsställande sätt lösa.

Det finnes särskildt en näring och den ej en af de minsta, som ovilkorligen och på många sätt skulle blifva lidande, om den ej rent af skulle förqväfvast. Under den svåra kris, som varit, hafva alla näringar lidit, men bland dem som lidit mest äro de svenska skeppsrederierna och varfven. Ingen kapitalförlust har varit så stor, att den kan jemföras med fallet i värde inom skeppsrederierna. Skulle

nu svårigheterna ökas för dem, kunde de omöjligen konkurrera och hela den svenska sjöfarten skulle ovilkorligen gå under. Jag vill icke för att bestyrka detta gå längre än till protektionisternas förlofvade land Amerika. I min ungdom såg man nästan hvarje sommar det vackra stjernbaneret i våra hamnar. Se herrarne nu för tiden någonsin ett amerikanskt skepp? De äro alldeles som bortsofade från världshafven. De kunna icke mer bygga fartyg i Amerika. Af alla de stora oceanångfartygen, som gå mellan England och Amerika, är icke ett enda bygd i Amerika, utan de äro engelska. Och de, som gå mellan Amerika och Tyskland, äro tyska.

För öfrigt fruktar jag, att derest dessa tullar skulle komma till stånd, protektionisterna skola, såsom dessa olyckliga, hvilka för att döfva sina smärtor taga in morfin och successivt öka dosis, tills de slutligen underminerat och ruinerat hela sin konstitution, på samma sätt till slut underminera och ruinera hela vårt land. Skola vi nu återgå till det beprisade protektionistsystemet, så skola vi också få återupplefva tilldragelserna på 1820- och 1830-talet, hvilka jag har i friskt minne. Då fick jag nemligen upplefva tvenne upplopp, af hvilka det ena icke slöts utan blodsutgjutelse, allt till följd af den förhatliga tullpolitiken. Jag skulle icke heller vilja hafva detta derpå florerande smugglerväsen, som demoraliserar vår kust- oah gränsbefolkning, hvarpå herr generaltulldirektören på förmiddagen gaf oss en illustration genom historien från Haparanda. Detta är mig så motbjudande, att jag verkligen skulle med den största sorg se, om herrarne nu finge sitt program genomfördt. Det torde för öfrigt icke vara för herrarne obekant, att inom landet ett ganska starkt och stigande missnöje mot lifsmedelstullarne allt mera gör sig gällande.

Herrarne stå här inför en — jag vågar säga det — ganska knapp majoritet inom Riksdagen, väl vetande att allmänna nya val till Andra Kammaren förestå, och jag frågar Eder då, om I viljen påtaga Eder ansvaret att, stödda på en sådan majoritet, omstöpa hela vårt ekonomiska system? Jag tror att, om man betänker detta, man skulle rygga tillbaka därför.

Med hvad jag nu har yttrat, har jag verkligen icke så mycket åsyftat att söka inverka på protektionisterna, som jag blott velat något litet framhålla det ohållbara i deras åsigter och vådan af dessas antagande samt tillika fritaga mig från medansvarigheten i de följder, som kunna inträffa, och till Kammarens protokoll få nedlagd min bestämda och klara protest mot en lagstiftningsåtgärd, hvilken jag, för att begagna presidenten Wærns ord i hans reservation, måste anse vara våldsam, oklok och till sina följder högeligen orättvis.

Derför anhåller jag om afslag på utskottets förslag.

Detta anförande mottogs med bifallsrop. Som tiden var temligen långt framskriden och ytterligare åtta af kammarens ledamöter begärt ordet för att yttra sig i föreliggande fråga, uppskötts den fortsatta handläggningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 1 till morgondagen.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Grefve *Sparre*, som nu på begäran erhöll ordet, yttrade:

Riksdagen har i dag fått mottaga Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken. Då denna Kongl. proposition synes vara af stor omfattning, och då icke ringa del af riksdagstiden redan gått till ända, samt statsutskottet ännu har mycket att göra, så synes det mig bäst att hänskjuta frågans behandling till ett särskildt utskott.

Jag tager mig på denna grund friheten att föreslå, att kammaren måtte för sin del besluta att för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna ett särskildt utskott tillsättes, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren med tre suppleanter från Första Kammaren.

Detta förslag bordlades.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle näst efter Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna uppföras grefve Sparres förslag om tillsättande af ett särskildt utskott för denna propositions behandling, samt att bland utskottsbetänkandena skulle sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången, och sist de, hvilka denna dag blifvit andra gången bordlagda.

Kammaren åtskildes kl. 10,6 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
